

Areal, men paa den anden Side ogsaa for Tiden uden økonomisk Interesse. Den største Del af det sahariske Højland har fast, stenet Bund, og Vandspørgsmaalet synes ved de artesiske Boringer og gamle Brønde ikke særlig vanskeligt at løse. I Nord fra Algier over Biskra har man allerede siden Efteraaret 1914 kunnet køre med Bane lige til Randen af den mægtige Flyvesandsørken El Erg, og det er Hensigten at forlænge denne Bane videre fra Temacine mod Syd. Fra Syd kan man siden 1918 fra Lagos i Nigeria (engelsk) ved Guineabugten køre med Bane til Kano, og derfra er der regelmæssig Autofart til Zinder, alt-

saa ind i Sahara til Steder, hvortil de Opdagelsesrejsende for faa Aar siden med Møje og Livsfare kæmpede sig frem

De, der paa denne lette Maade ønsker at kaste et Blik ind i det store Ørkenland, maa belave sig paa ikke alene meget høje Lufttemperaturer, over 60° C. om Sommeren, men navnlig paa Overgangene til de lavere om Natten; ja selv om Dagen, naar Solen brænder ned over det gulgraa Jordsmon, kan de berygtede Sahara-Vinde føles saa kolde, at man maa medføre en god Vinterudrustning for at kunne staa dem imod, og det baade Vinter og Sommer.

Ole Olufsen.

Literaturanmeldelser.

D. W. Johnson: Shore Processes and Shoreline Development. New York, 1919. John Wiley & Sons. (587 S., 73 Tvl.)

For den, der vil studere Strandbreddens Dannelser nærmere, er denne Haandbog en uvurderlig Ledetraad, der langt overgaar, hvad der hidtil i Haandbogsform er skrevet om dette Emne, i Fylgdighed og systematisk Præcision. Mens hvert Fænomen for sig faar en fyldig Behandling i et ofte malerisk Sprog, holdes de enkelte Fænomener dog klart ude fra hinanden ved de udmærkede Dispositioner, der stadig ledsager Fremstillingen, og der lægges megen Vægt paa en eksakt Terminologi; de forskellige anskuelige Ord er det dog desværre næppe altid muligt at finde nogen tilsvarende, vel egnet dansk Benævnelse for.

Bogen er inddelt i ti Kapitler, der, hver for sig begynder med en »Advance summary«, en Angivelse af, hvad der skal behandles, og ender med et Resumé og en Literaturfortegnelse.

1ste Kapitel handler om Bølgebevægelsen; de almindelige Bølger (»waves of oscillation«, Svingningsbølger) beskrives udførlig i Henseende til Størrelse, Form, Hastighed o. s. v., og der beskrives dernæst en Del forskellige andre, delvis mindre almindelig kendte Former, saaledes som »waves of translation« (Bølger, hvori Vanddelene bevæger sig fremad), Jordskælvs- og Tidevandsbølger, »staaende Bølger«, et ejendommeligt og sjældent Fænomen, og endelig »Grænsébølger«, som fremkommer, hvor Vandlag af forskellig Beskaffenhed ligger over hinanden.

2det Kapitel handler om Bølgerne Virkninger;

der gives Eksempler, ledsagede af gribende Billeder, paa den Magt, Bølgerne er i Stand til at udøve; der nævnes f. Eks., at de har flyttet en Betonmasse paa 2600 Tons Vægt, og ligeledes Eksempler paa Brænding af over 200 Fods Højde.

3die Kapitel handler om Strømningerne, og der beskrives en Mængde forskellige Arter af disse, af hvilke de vigtigste her skal nævnes. Bølgestrømninger, de velbekendte, af Bølgeslaget frembragte, der som Hovedresultat transporterer Materiale ind mod Stranden og i mange Tilfælde ogsaa langs denne; Tidevandsstrømme, Vindstrømme, planetariske Strømme (de store Strømsystemer i Oceanerne) o. m. a.

4de Kapitel handler om Kysternes Terminologi og Inddeling; foruden den udførlige Terminologi over de forskellige Bælter i Kystprofilen og Aflejringerne, der ledsager enhver normal Kyst, er det væsentlige her Inddelingen af samtlige Kystformer i 4 Hovedtyper, som nærmest maa betegnes som Sænkningskyster, Hævningkyster, neutrale og sammensatte Kyster.

5te Kapitel handler om det meget vigtige Forhold, hvorledes Kystprofilen dannes; særlig Betydning har dette ved Sænkningskyster, hvor Dele af Jordoverfladen, der ikke tidligere har været påvirket af Havet, udsættes for dette. Der skildres her, gennem de forskellige Stadier, hvorledes Havet gradvis æder sig ind gennem Landet, og mens det fra andre Sider gøres gældende, at der snart maa sættes en Grænse for denne Virksomhed ved Bølgeslagets mindskede Kraft, efterhaanden som der dannes en jævn Undervandsflade udenfor Kysten, søger Forfatteren at vise, at Havets Magt praktisk

talt er ubegrænset, naar Tiden er tilstrækkelig lang, saa at selv et meget stort Land kan forsvinde fuldstændig for Bolgerne.

6te Kapitel handler om Kystliniens Udvikling ved Sænkingskyster; den oprindelig ganske tilfældige og uregelmæssige Kystform vil i det hele stadig blive mere og mere jævnet ud, og kun som rene Overgangsstadier kan der dannes mere uregelmæssige Kystlinier, f. Eks. ved Modsætningen mellem haarde og bløde Bjærgarter. Særlig Interesse har Skildringen af Dannelsen af de forskellige Slags Tanger eller Barrer, af hvilke der væsentlig skelnes mellem tre Klasser: »spit«, hvis ene Ende gaar ud i det aabne Vand, »bar«, som afgrænser en Fjord mod Havet, og det italienske Ord »tom-bolo«, der forbinder Øer med hinanden eller med Fastlandet.

7de Kapitel handler om Udviklingen af Kystlinien, naar Talen er om Hævningsskyster; i saa Fald danner Landet en meget svagt skraanende Flade, som forhindrer, at Bølgeslaget kan virke med fuld Kraft paa selve Landet, hvorimod den særlig bryder i en vis Afstand fra dette, hvorved der frembringes en »off-shore bar«, en Barre udenfor Kysten, afbrudt af Tidevandsrender. En saadan Barre er dog kun et midlertidigt Fænomen; efterhaanden som Bølgeslaget fordyber Bunden udenfor den, faar det Kraft til at fjærne den og derefter angribe Landet videre.

8de Kapitel, der handler om neutrale og sammensatte Kystlinier, er ganske kort og skal ikke her omtales nærmere.

9de Kapitel handler om Strandvolde, hvis Dannelsen gennemgaas udførlig; der lægges særlig Vægt paa Muligheden af at bestemme, om hvorvidt man af en Række saadanne Volde indenfor hinanden kan slutte noget om, hvorvidt Landet nylig er hævet eller sænket, og der paavises en Mængde Fejlkilder ved en saadan Bedømmelse.

10de Kapitel handler om forskellige »mindre Former« ved Kystdannelsen; herhen hører en Dannelsesform, som næppe kendes i udpræget Form her i Landet, nemlig de saakaldte »beach cusps« (Kystspidser), ejendommelige takkede Former paa Forstranden, der kan strække sig vidt og bredt med samme indbyrdes Mellemlig af Bølgeslagets Intensitet. Endvidere de velkendte Bølgeslagslinier, hvis forskellige Former og Dannelsesmaade gennemgaas tilligemed de Slutninger, man kan drage af saadanne, naar de forekommer i de

geologiske Lag. Kapitlet afslutter med et Afsnit om Kystklitter.

Bogen er forsynet med en overvældende Masse Litteraturhenvisninger og en meget stor Mængde oplysende Figurer, blandt hvilke navnlig maa fremhæves de talrige særdeles vel udførte Tavler med Fotografier af de forskellige Kystfænomener. Alene paa Grund af disse bør Bogen kunne vinde Udbredelse blandt Ikke-Fagfolk; men for enhver, der enten som Geolog, Geograf eller Tekniker faar noget med Kystdannelser at gøre, maa den anses som en ganske uundværlig Haandbog.

O. B. Bøggild.

Knud Rasmussen: Grønland langs Polhavet: Udforskningen af Grønland fra Melvillebugten til Kap Morris Jesup. Skildring af den II' Thule-Ekspedition 1916—18. Gyld. Bogh. Nord. Forl. København og Kristiania 1919.

Knud Rasmussens omfattende Forskninger i Nord-Grønland vil være dette Tidsskrifts Læsere bekendt igennem flere Afhandlinger, hvori ogsaa Forfatterens videnskabelige Resultater er bleven udførlig omtalt. Ovennævnte Værk er en samlet Fremstilling, dels af den anden Thule-Ekspeditionens Færd, dels af ældre Forskeres i disse Egne, er altsaa samtidig med at være en Rejsebeskrivelse tillige en Slags Haandbog over de geografiske Foretagender i de Dele af vort nordligste Polarland. Ligesom Forfatterens tidligere Publikationer og Foredrag er fulgt med megen Interesse, saaledes vil nærværende Værk, der er skrevet for en større Kreds, uden Tvivl læses med godt Udbytte. Forfatteren har med sin flydende Pen været i Stand til at give os et levende Indtryk af den storslaaede Natur, den særlige Dyreverden, Livet paa de farlige Rejser og ikke mindst af de nordligste Polarbeboeres Færden og Tankesæt, som han med sin indgaaende Kendskab til det grønlandske Sprog har formaet at trænge ind i.

Vi skal ikke her behandle Detaillerne i det 596 Oktavsider store Rejseværk, men kun bemærke, at det, foruden at være særdeles oplysende, tillige er en behagelig underholdende og stemningsfuld Lektüre, der sikkert vil vinde Læsernes Interesse. Værket er forsynet med en meget stor Samling gode og karakteristiske Illustrationer samt med et Kort over Ekspeditionens Arbejdsomraade. I Slutningen af Værket er givet interessante populærviden-